

Cuvinte duhovnicești

CĂINȚĂ ȘI IERTARE

Printre marile sentimente de durere, de durere sufletească adâncă, sfîșietoare, pe care le poate trăi un om, *căința* mi se pare a fi dintre cele mai dramatice. A fi făcut ceva și a regreta, a te căi. A te căi din tot sufletul, din toată inima, cu tot gândul, cu toată ființa. A te căi și a nu mai putea îndrepta ceea ce ai făcut. A voi să ștergi, și a nu putea șterge. A voi să uiți, și a nu putea uita. A voi să nu fi făcut ceea ce ai făcut, și fapta să rămână totuși făcută. A-ți părea rău, și a nu putea îndrepta nimic. A-ți explica, și a nu te putea convinge pe tine însuși că te poți justifica prin ceva. Și a nu putea convinge nici pe alții. Pe nimeni. Povara căinței poate încovoia omul, îl poate zdrobi, îl poate scoate din minți.

Cine n-a trecut prin aceasta? Cine n-a fost îngrozit de fapta predată istoriei, și de neputința de a și-o mai retrage?

Pentru omul dăruit cu conștiință, dar nu și cu credință, povara căinței, deși e floare a sufletului care putea fi frumos, e mai degrabă boală grea, nevindecabilă. Pentru cel credincios, ea poate deveni virtute. Se poate converti în virtute. Se poate vindeca. Aceasta, în măsura în care, tot atât de intensă fiind — și numai fiind tot atât de intensă — căința-boală începe la un moment dat să spere într-o îndreptare, într-o ștergere, într-o iertare, prin încredințarea situației sale desperate lui Dumnezeu, prin duhovnic. Drama căinței se poate converti în liniște și în împăcare sufletească, în eliberarea de păcatul comis, eliberare obținută prin spovedanie. Numai prin spovedanie. Căci, atunci când nu mai poți îndrepta nimic, și răul făcut, mai ales altora, rămâne rău în vești, și e gata să te chinuie, să te mustre în vecii vecilor, să-ți întunece zilele și nopțile, vine creștinismul și te mîngie, și te asigură că *totul* se poate ierta. Că poți fi din nou curat. Din nou nevinovat. Și-ți curăță, și-ți împacă definitiv conștiința.

Iată miracolul creștinismului. Iată mîna întinsă a lui Iisus și vocea Lui: „*Iertate să-ți fie păcatele*”. Și condiția: „*De acum să nu mai păcătuiești*”. Să nu-ți mai prilejuiești stări de vinovăție și de căință chinuitoare. Iată mîngierea. Nesperata mîngiere. Nașterea din nou. Sfînta Scriptură e plină de astfel de exemple. Zahau vameșul, femeia păcătoasă, slăbănogul, și alții, și alții. Și tradiția vieții duhovnicești a nevoitorilor întru curățirea de păcate și desăvîșire, e clădită toată pe căință și iertare. Drumul spre marea *odihnă* a sfinților, trece prin încercările căinței, prin zbciumul arzător al căinței, fără de care nu vine răcoarea iertării, care devine începutul desăvîșirii. Cu cât te menții mai mult în căința urmată de iertare, și în smerenia celui iertat fără să-ți fi plătit datoria — căci fapta rămîne, iar iertarea e gratuită — cu atât devii mai apt pentru urcusul duhovnicești.

Iertarea, am spus, e gratuită. De n-ar fi gratuită, n-ar fi iertare. Ar fi plată. Cuvîntul. Dar iertarea nu e plată, ci har. Căci căința nu e merit, ci re-

cunoaștere a greșelii care a fost și rămîne greșală. De bună seamă că ea, căința, e mai plăcută lui Dumnezeu decît indiferența, sau bravada, sau pur și simplu ignorarea călcării normelor morale care au fost poruncite oamenilor de Dumnezeu.

Dumnezeu iartă după marea mila Sa. El a zis: „*Milă voiesc!*” Și vrea și de la noi milă față de alții. Căci nu cu dreptatea se intră în Împărăția Cerurilor. Cine este drept, după măsura cerută de Dumnezeu? Și sfinții se cred păcătoși, pentru că au încă în ei, virtual, prilejul de a păcătui.

Ce mare favoare iertare! Ce adînc de înțelepciune în dedramatizarea căinței prin iertare! Ce ne-am face cu povara căinței pe umerii ființei noastre, toată viața și toată veșnicia?

Marii Părinți ai vieții duhovnicești ne asigură toți că există un răspuns la căință. Și cînd căutăm acest răspuns cu tot dinadinsul, căința devine *po-căință*, act de îndreptare, act de compensare, de recunoaștere prin mărturisire, și de îndreptare prin practicarea virtuților opuse păcatelor comise. Am făcut rău? Voi face bine. Am făcut un rău? Voi face zece fapte bune. Nu voi plăti prin acestea răul pe care l-am făcut, dar voi arăta că pot cere iertare pentru el. Părinții insistă mult pe căință și iertare, ca să combată disperarea căinței lipsite de credință, acolo unde aceasta intervine totuși, ca rod al legii naturale, a firii celei de Dumnezeu sădite în noi.

Un frate l-a întrebat pe Ava Macarie: „*Părinte am căzut în păcat. Ce voi face?*” Ava Macarie i-a răspuns: „*Scris este: Nu voiesc moartea păcătoșului, ci să se îndrepte și să fie viu (Ez. 33, 11) Îndreptă-te spre Dumnezeu, fiule, și vei vedea plin de bunăvoință, pe Domnul nostru Iisus Hristos, cu chipul plin de bucurie din pricina ta, ca o mamă al cărei chip e plin de bucurie cînd își vede fiul întinzîndu-și mîinile și fața către ea. Chiar dacă el e plin de mîndrie, ea îl ia, îl curăță, are milă de el și-l stringe la pieptul ei, cu chipul plin de bucurie. Dacă o creatură este plină de milă față de copilul ei, cum să nu fie, cu atât mai mult, plin de dragoste pentru noi, Creatorul, Domnul nostru Iisus Hristos?*”

Ce suflete delicate aveau acești mari acești! Cum știau ei să mîngie și să îndrepte. Cînd păcatele erau însă mari, prea mari, ei organizau, cu grijă și metodă, pocăința celor ce veneau să le ceară sfat, dar tot cu delicatețe, cu amînire pedagogică, cu puneri la încercare și cu rugăcini pentru ei. Uneori cereau și semn de la Dumnezeu că pocăința le-a fost acceptată, și cînd anume, ca să slăbească măsura penitenței, dar să dea celui în cauză și siguranța iertării, ca să-l elibereze de tortura căinței. Iată o asemenea întîmplare legată de numele Avei Zenon, mare părinte nevoitor întru ale desăvîșirii.

Un oarecare i-a pus lui Ava Zenon întrebarea: „*Există cu adevărat iertare pentru orice păcat?*”

(Continuare în pag. a 2-a)

Mitropolitul Antonie

Biserica și școala*

Vă mărturisesc sincer că sînt foarte emoționat de împlinirea noastră acum la începutul primului an școlar ce se deschide sub zoni libertății adusă de jertfa celor mai tinere vîrstare ale neamului nostru. Sînt emoționat pentru faptul că împlinirea noastră se petrece într-o instituție de învățămînt cu nume prestigios și într-un moment pe care l-aș califica drept istoric. Ne regăsim împreună după 42 de ani, slujitori ai Bisericii și slujitori ai Școlii, în

fața celor pe care avem datorita de a-i educa în așa fel ca să devină oameni integri, înzestrați cu înțelepciune și cu calități morale capabili să continue și să ridice pe o nouă treaptă tradițiile și virtuțile milenare ale neamului nostru.

Nu-i deloc insolit faptul că Biserica este prezentă astăzi în Școală. Căci Școala și întreaga cultură românească sînt fiicele Bisericii. Ele s-au născut în „tînda Bisericii”, sub ocrotirea și sub directa ei purtare de grijă. Parafrazînd începutul Evangheliei de la Ioan un istoric al nos-

tru spunea: „La început a fost Biserica și Biserica a fost Școala și Școala a fost Biserica”.

Biserica și Școala nu pot fi despărțite, cum nu poate fi despărțit sufletul de trup decît prin moarte.

Să ne amintim ce a însemnat credința creștină ortodoxă pen-tru

† Serafim Făgărășanul
Episcop-Vicar

* Cuvînt rostit la deschiderea anului școlar în cadrul liceului Octavian Goga din Sibiu, luni 17 septembrie 1990.

(Continuare în pag. a 4-a)

etăți de teren în domeniul geografic și etnografic. A fost și un mare etnolog, cîntînd să descifreze trăsăturile caracteristice ale sufletului românesc și ale culturii noastre populare.

Pe lângă monumentală lucrare *Terra — introducere în geografie ca știință* (1931), între altele anterior a mai publicat: *Către noua generație* (1912), *Școala poporului* (1918), *Poporul* (1922), *Altă creștere — Școala muncii* (1922). *Ce trebuie să cugete un Român despre țara și neamul său* (1923) etc. Simion Mehedinți a avut de asemenea vocația de remarcabil pedagog, aplicîndu-se cu pasiune asupra nevoilor spirituale ale celor mulți, în acest sens conducînd, înainte și după primul război mondial, instructiva publicație săptămînală *Duminică poporului*, scrisă pe înțelesul tuturor, cu accent pe explicarea Evangheliei și pe educația religioasă.

Lucrarea care face obiectul acestei prezentări a apărut și ea în primul an după Marea Unire, cînd totuși

(Continuare în pag. a 2-a)

Ion Apostol
Dragoslavele

Despre rugăciune

(Sf. Ioan Gură de Aur)

P.G. 62, col. 737-740

Veniți toți fraților ca să recunoaștem pe Cel care ne-a făcut pe noi, Domnul nostru Iisus Hristos, Bunul, Înduratul și Milostivul care nu vrea moartea păcătoșului, ci mai ales întoarcerea lui, ca să fie viu.

Privegheați toți și fiți pregătiți căci nu știți în care ceas Domnul nostru va veni; veniți ascultați-L pe El zicînd „Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor”.

Fraților, fiindcă judecătorul este la ușă trebuie multe lacrimi, multe suspunuri, multe rugăciuni, rugăciuni zic, nu atît pentru astăzi cît mai ales pentru ziua de mîine. Căci rugăciunea este, dintre toate bunurile, teazaur nefurat, liman nelnvifortat, pricină liniștitoare, doctor al sufletului; rugăciunea este psalmodiere, sfîntirea sufletului și a trupului și ca să zic totul: rugăciunea deschide poarta cerului și aduce la Dumnezeu pe orice om, pe cel sărman ca și pe cel mare, pe cel bogat ca și pe cel sărac, și cel care se roagă în fiecare zi, lucrează mai mult chiar decît îngerii. Dar cît este de rece acest cuvînt al nostru (care zice): Sînt păcătos, fără îndrăzneală, plin de rușine, nu pot privi înălțimea cerului, căci mult am păcătuit cu cuvintele, cu lucrurile și cu sufletul și toată ziua și ceasul vieții mele le-am petrecut în nepăsare. Cu ce față, cu ce îndrăzneală voi intra în Biserică? Cum voi deschide gura mea cea rea și necurată, în ce mod voi mișca buzele (mele) cînd mă voi ruga, pentru care din răutățile mele mă voi ruga mai întîi lui Dumnezeu?

Oare nu sînt cuvinte satanice acestea! Învaț cu chemă Hristos, venind El pe pămînt, pe cei drepti și pe cei păcătoși, căci

Traducere de Arhid. drd.
Visarion Dumitru Bălțat

Poeti creștini,
creștini poeți

În memoria lui Vasile Voiculescu *Pelerinii chemați, ca marii singuratici la cîna de taină a desăvîșirii, pe cît de liberi, pe atît de ostateci în dumnezeieștii canon al iubirii trăiesc murind, perfect penitenți pentru restanțe din atîte vieți precare: cu lacrimi proprii, plînd la spîlîndu-și ființa, spre iluminare.*

Gheorghe Stănescu

Reflecții pe marginea celei de a șasea întruniri plenare a
Comisiei mixte internaționale pentru dialogul dintre Biserica
Catholică Romană și Biserica Ortodoxă

Arhiepiscopia catolică din München și Freising a fost anul acesta, între 7-15 iunie, pentru a doua oară gazda generoasă a lucrărilor dialogului dintre Biserica Romano-Catolică și Biserica Ortodoxă. Comisia mixtă internațională pentru dialog și-a desfășurat lucrările în fosta localitate de reședință a Arhiepiscopiei, orașul Freising de lângă München, după ce în 1982, aceeași comisie a elaborat la München primul document comun de lucru. Lucrările celei de a 5-a sesiuni plenare de la Freising aveau în spatele lor experiența celor zece ani de împreună lucrare, începută în 1980 în Rhodos.

Se ne fie permis, în virtutea celor zece ani ce s-au scurs de la începutul dialogului teologic dintre Biserica romană și cea ortodoxă, să amintim că la interval de doi ani se întîlnesc Comisia mixtă internațională în sesiune plenară pentru a analiza texte și documente elaborate în sesiune comună, organizate de un Comitet mixt de coordonare. Dialogul teologic dintre cele două Biserici a fost anunțat printr-o declarație comună a Papei Ioan Paul II și a Patriarhului ecumenic Dimitrios I, la Constantinopol în 30 noiembrie 1979 și are ca scop restabilirea comuniunii deplină între Bisericile surori, catolică și ortodoxă, exprimată prin împărtășirea comună din același potir.

Deschiderea dialogului teologic a fost posibilă prin pregătirea lui, făcută în cadrul dialogului dragostei și căruia promotori au fost cei doi mari ierarhi, Papa Paul VI și Patriarhul ecumenic Athenagoras I al Constantinopolului. Prin întîlnirile și strădaniile celor doi întîlțiatori ai creștinismului s-a ridicat în 1965 agenda dintre cele două Biserici ale răsăritului și apusului și s-a creat un climat de înțelegere și dragoste necesar purtării unui dialog teologic. Erau încercări ce tatonau un teren minat timp de secole de nelcredere, suspiciuni, tensiuni și unecri de agresiuni deschise și care trebuiau înlăturate prin smerenție și pocăință, prin dragoste, multă dragoste, singura care, după cuvintele Sf. Apostol Pavel (1 Cor. 13, 4-7): „nu plîmeste, nu se laudă, nu se mîndrește, nu gîndește rău... ci este binevoitoare și le suferă pe toate cu înțelepciune.

După Rhodos (1980), unde a avut loc prima sesiune plenară, Comisia mixtă internațională s-a întîlnit la

Introducerea educației moral-religioase
în învățămîntul de statMINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI
ȘI ȘTIINȚEI
Nr. 150052SECRETARIATUL DE STAT
PENTRU CULTE
Nr. 7758

1 Începînd cu anul școlar 1990-1991, se introduce în învățămîntul primar gimnazial, cite o oră la două săptămîni, educație moral-religioasă.

2. Educația moral-religioasă este obiect de învățămînt, are statut de disciplină opțională și facultativă, este inclusă în orar și se desfășoară în școli.

3. Educația moral-religioasă accentuează asupra elementelor de etică și istorie culturală. Programele analitice sînt elaborate de fiecare cult, avizate de Secretariatul de Stat pentru Culte și aprobate de Ministerul Învățămîntului și Științei. Elaborarea programelor de învățămînt și predarea se vor face în spirit irenic, fiind seamă de principilele vieții comune într-un stat modern.

4. Conducerea școlilor vor crea posibilitatea ca elevii să se poată grupa, cu ocazia orelor de educație moral-religioasă, pe criterii confesionale. Grupe de educație moral-religioasă pot funcționa și prin gruparea elevilor de aceeași confesiune de la mai multe școli din aceeași localitate. Apartenența confesională nu poate fi un criteriu în organizarea claselor ori în înscrierea la cursuri la o unitate de învățămînt de stat, în acordarea unor privilegii, în îngrădirea ori pierderea anumitor drepturi.

5. Leciile de educație moral-religioasă sînt predate de cadre didactice din instituțiile de învățămînt religios, de preoți, teologi și studenți ai instituțiilor de învățămînt superior teologic. De asemenea, pot preda această disciplină cadre didactice din învățămîntul preuniversitar. Conducerea cultelor își vor da acordul prealabil pentru numirea acestor cadre didactice. Secretariatul de Stat pentru Culte va prezenta Ministerului Învățămîntului și Științei programele cursurilor de perfecționare pedagogică, pentru anul 1990-1991, în vederea asigurării competenței metodicodidactice a celor ce preda educație moral-religioasă. Numirea cadrelor pe catedre, jumătăți de catedră sau ore de educație moral-religioasă se face de către inspectoratele școlare, la propunerea organelor de conducere ale cultelor. Revocarea cadrelor menționate se face în aceleași condiții.

6. Ministerul Învățămîntului și Științei are drept de control asupra educației moral-religioase în școală, urmînd să încadreze specialiștii pentru efectuarea inspecției școlare, pentru asigurarea condițiilor desfășurării procesului didactic. Personalul didactic menționat la punctul 5 se subordonează, pe timpul activității în școli, conducerii acestora, respectînd regulamentele de ordine interioară. Ierarhii și conducătorii diverselor culte pot însoți, la cerere, cadrele Ministerului Învățămîntului și Științei, precum și cele ale inspectoratelor școlare, cu prilejul inspecției școlare a educației moral-religioase.

7. Aprecierea rezultatelor obținute de elevii care optează pentru educația moral-religioasă se face prin acordarea de calificative („foarte bine”, „bine”, „suficient”, „insuficient”). Calificativul „insuficient” nu atrage situația de corigență sau repetenție a elevilor în cauză.

8. Educația moral-religioasă intră sub incidența legislației școlare curente.

9. În timpul trimestrului întîi al acestui an școlar, Ministerul Învățămîntului și Științei împreună cu Secretariatul de Stat pentru Culte și reprezentanții cultelor vor elabora o programă obligatorie pentru obiectul de educație moral-religioasă. În cursul trimestrului întîi, în cele 6 ore pentru fiecare clasă, vor fi predate noțiuni introductive, urmînd ca în trimestrele II și III cadrele desemnate să respecte programa elaborată între timp.

10. La finele anului școlar 1990-1991, Ministerul Învățămîntului și Științei, împreună cu Secretariatul de Stat pentru Culte și conducerea cultelor, vor analiza activitatea de educație moral-religioasă desfășurată, urmînd ca Ministerul Învățămîntului și Științei să dispună asupra modalităților de integrare a acestei discipline de învățămînt în sistemul constituțional, legislativ și curricular al reformei educaționale.

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

ȘI ȘTIINȚEI,

Gheorghe Ștefan

SECRETAR DE STAT

PENTRU CULTE,

Gheorghe Vlăduțescu

„Poți fi om deplin fără să fii creștin?”

Este titlul unei cărți, se poate spune — de mare actualitate, al cărui autor a fost marele învățat *Simion Mehedinți* (Editura „Vlăda românească”, București, 1922). Conținutul cărții este evidentiat atît prin titlu, cît și prin aceea că chiar pe coperta ne înfățișează următorul motto: „Un om, ca și un popor, atîta prețuiește, cît a înțeles din Evanghelie”.

Autorul (1868-1963) a făcut parte din pleada reprezentanților de primă mîrie ai culturii noastre, bogate și îndelungate sa activitate îmbrășînd, parțial, două secole. Născut în munții Vrancei, pe ale căror plauri a înflorit minunea poeziei *Miorita*, a crescut la umbra zidurilor mănăstirilor de unire și împăcare între frați, ale mănăstirii *Soveia* (e vorba de împăcarea dintre Matei Basarab și Vasile Lupu), mănăstire înaltă de Matei Basarab, Vasile Lupu cititorînd, ca semn al împăcării, biserica Stelea din Tîrgoviște.

În răspunsul la discursul de recepție rostit de Simion Mehedinți ca nou membru al Academiei române la 6 iunie 1920, Ion Blănu arăta, în continuarea citatului de mai sus, că acesta a „intrat în viața cu sufletul format sub impresiile acestor elemente: alipirea de moșie, iubirea de neam, poezie — avîntul spre sublim, dragostea de frați și dorul neastîmpărat de a contribui la lumina și fericele lor” (Discursuri de recepție la Academia română, Edit. Albatros, 1990, pag. 141).

Alături de personalități ca M. Dragomirescu, P.P. Negulescu sau C. Rădulescu-Motru, Simion Mehedinți a făcut parte din prima generație următoare lui Titu Maiorescu, între anii 1907-1923 fiind chiar directorul revistei „Convorbiri literare”, organul literar al Junimii. A fost mare geograf creator de „școli” onorînd prima catedră de geografie din țara noastră și inaugurînd laborioase cer-

Limba moldovenească — Limba românească

Toți filologii, lingviști și scriitorii români afirmă, în cunoștința perfectă de cauză, că limba românească este aceeași pe tot întinsul etnic, geografic, istoric, cultural și religios al țării; orice cetățean român se înțelege, în vorbă, ușor și foarte bine, cu orice român, în toate părțile țării românești. Limba română este unitară; nu are dialecte — ci doar unele diferențieri de cuvinte și pronunțări, provinciale — locale, datorate unor contingente istorice-politice.

Mihai Eminescu, geniul absolut al neamului și al spiritualității românești, care a măsurat cu pasul toată țara și a auzit limba obștească, a declarat că „limba noastră e singura în Europa, care se vorbește aproape în același chip în toate părțile locuite de români” (*Opere*, XI, p. 156). Și tot el a învederat un merit primordial al Bisericii Ortodoxe Române — „mama poporului român”, cum a numit-o — că ea a contribuit hotărîtor la formarea, menținerea și întărirea unității

limbii românești (*ibid.*, IX, p. 253), îndeosebi prin cărțile bisericești, care au circulat pretutindeni, n-au cunoscut hotare, pentru care au și fost numite „cărți călătore”.

Deci, unitatea limbii române este fapt evident, unanim recunoscut.

Și totuși se vorbește și se pretinde de existența unei *limbi moldovenești*, alta și altfel decît limba românească! Îndeosebi,

Pr. Gheorghe Cuneșcu
(Continuare în pag. a 4-a)

blema unitarismului și care și-a început lucrările chiar în timpul celei de a 5-a sesiuni plenare. Aceasta s'abocauă s-a-întrunit apor la Viena, între 28-31 ianuarie 1990, elaborînd un Raport privind Biserica de rit bizantin unite cu Roma și a problemelor unitarismului și prozelitismului, care trebuia prezentat și discutat, de asemenea, în cea de a 6-a sesiune plenară a Comisiei mixte internaționale de dialog. Sesiunea de la Freising avea deci o ordine de zi mai încărcată decît de obicei. Pe lângă tema fixată de Comitetul mixt de coordonare ce și-a ținut lucrările în mănăstirea Sf. Daniil din Moscova, urma să fie discutat și documentul asupra unitarismului, elaborat la Viena la sfîrșitul lunii ianuarie 1990. La bogăția și importanța temelor s-au adăugat și schimbările structurilor politice din Europa de răsărit, cu consecințe serioase asupra organizării Bisericii catolice de rit oriental în unele țări din răsăritul continentului nostru, printre care și România... Toate aceste probleme, precum și actualitatea unitarismului au determinat Comisia mixtă să inverseze prioritățile temelor și să-și consacre în întregime lucrările problemelor stîrnite de reorganizarea unitarismului și de prozelitismul inențesificat legat de reapariția lui.

Da fiind faptul că unitarismul a constituit totdeauna un motiv de tensiune între catolici și ortodocși, fiind interpretat de ultimii drept un atac ce urmărea sfîșierea Bisericii Ortodoxe. Comisia mixtă și-a luat timp de a discuta această problemă sensibilă. Delegații catolici și-au manifestat dorința sinceră de a cunoaște opinia ortodocșilor în legătură cu reapariția unitarismului în țările din răsăritul Europei, precum și esteal pe care l-a produs numecea, din partea Vaticanului, a 5 episcopi de rit oriental în România. Delegații (Pr. dr. Mircea Basarab, München) a făcut o expunere detaliată a evenimentelor, prezentînd situația încordată a relațiilor dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Catolică de rit oriental în ceea ce privește problema lăcașurilor de cult, precum și refuzul ultimului de a admite un recensămint al credincioșilor, pe baza cărții

(Continuare în Mîra Basarab,
Pr. dr. Mircea Basarab,
München

FAMILIA CREȘTINĂ (III)

În prima epistolă către Timotei, Sf. Ap. Pavel spune că „femeia se va mintui prin nașterea de fiu, dacă stăruiește, cu deplină înțelepciune, în credință, în iubire și în sfințenie” (2, 15). Copiii sînt rodul dragostei care unește pe soți. Iar responsabilitatea pentru ei aparține în egală măsură celor doi părinți. Toți părinții doresc să aibe copii sănătoși și buni, înzestrați nativ cu cît mai multe daruri. Din păcate sînt și copii care se nasc cu diferite infirmități sau sînt predispuși încă de timpuriu unor boli sau chiar unor vicii: agresivitate, furt, desfrîu sau alte perverțiuni. Fără să ne hazardăm în explicații puerile care ar păcătuți împotriva misterului care învâluie fiecare ființă umană, trebuie să facem în acest sens unele considerații generale pe baza Sf. Scripturi și a învățăturii de credință a Bisericii noastre. Și aceasta cu singurul gînd că ele ar putea ajuta la prevenirea măcar a unor dinii aceste maladii fizice sau spirituale.

Se știe că tot răul din lume își are originea în păcatul primilor oameni, păcat multiplicat și agravat de păcatele urmașilor lor, într-un șir neîntreput pînă astăzi. Căci nu există om fără de păcat (III Regi 8, 46; Iac. 3, 2; I Ioan 1, 8). Păcatul aparține persoanei, adică celui ce îl săvîrșește și în acest sens el nu este transmisibil. Ceea ce se moștenește sînt consecințele păcatului asupra ființei umane și a naturii în general, cu care omul este solidar (Rom. 8, 20—22). Pentru că păcatul este o adevărată boală care atacă firea omului și o slăbește. Iar această fire slăbită de păcat se moștenește, din tată-n fiu. De unde noțiunea de „păcat strămănos” cu care ne naștem și care se referă nu la păcatul personal al lui Adam ci la consecințele lui asupra ființei omenești care o duc în cele din urmă la moarte. „Căci plata păcatului este moartea”, zice Sf. Ap. Pavel (Rom. 6, 23; vezi și Fac. 1, 15). Botezul șterge „păcatul strămănos”, în sensul că el introduce în firea celui botezat sămînța nestrăicimii, germele învierii, care dacă este ajutat să se dezvolte duce real pe om la nestrăicimie și la înviere. Dovada concretă ne-o dau trupurile proslăvite ale sfinților și alte fapte minunate din viața acestora. Din păcate, cei mai mulți înăbușim în noi prin păcatele personale această sămînță a nestrăicimii și a învierii, așa încît botezul nostru nu se poate actualiza printr-o transformare radicală a vieții spre nemurire. Căci această transformare presupune și colaborarea noastră prin credință și fapte bune. Cei care se silesc să ducă o viață curată, conformă cu chemarea lor de creștini, înălțurînd păcatul și cîștigînd virtuțile creștine care sînt deprinderile bune, aceia își înzdrăvesc firea și o sfințesc. Este de sine înțeles că nu-i tot una să moștenești firea unor părinți pătimiți sau a unor părinți care se silesc spre sfințenie. „Codul genetic” al copiilor rezultați din astfel de părinți va fi cu totul altul. Sfînta Scriptură exprimă lucrul acesta prin cuvîntul „Eu, Domnul Dumnezeu tu Cău, sînt un Dumnezeu zelos, care pedepesc pe toți pentru vina părinților ce mă urăsc pe mine pînă la al treilea și al patrulea neam, și mă milostivesc pînă la al miilea neam, către cei care mă iubesc și păzesc poruncile mele” (Ies. 20, 5—6).

Părinții care doresc să aibe copii buni trebuie deci să știe că aceasta depinde în cea mai mare măsură de ei înșiși, de viața lor, de credința lor, de dragostea lor față de Dumnezeu și față de toți oamenii. Responsabilitatea părinților față de copii începe înainte ca aceștia să se zămislască. În această privință Sf. Ioan Gură de Aur sfătuiește pe părinți ca înainte de a se împreuna unul cu altul să se roage de fiecare dată lui Dumnezeu cerindu-I mila și binecuvîntarea pentru noua ființă care poate apărea prin unirea lor.

Trebuie să se știe și aceea că zămislirea de prunci în duminici și sărbători sau în zile de post poate avea consecințe negative asupra lor. Iar după ce părinții constată zămislirea unui copil, viața lor și îndeosebi a mamei trebuie să se desfășoare în cea mai perfectă armonie, cu păstrarea înfrînării truștii, cu înnulțirea rugăciunii și a sentimentelor sfînte care se imprimă deja în firea noii ființe ce se dezvoltă în pîntecele mamei sale. Altfel, nelînfrinarea truștii, stările conflictuale, tulburările sufletești și alte vicii ale părinților vor afecta negativ, cu consecințe pentru tot restul vieții, pe acest copil care încă n-a văzut lumina zilei. Perioada maternității are deci o importanță capitală pentru noi născuții și ca atare ea trebuie ocrotită potrivit rînduieșilor firii și a celor mai presus de fire.

† Serafim Făgărășanul
Episcop-vicar

Hram la mănăstirea Moisei

Este bine cunoscută evlavia credincioșilor noștri din Maramureș față de Maica Domnului, „Împărăteasa cerului și nădejdea poporului”, precum o preamăresc imnurile cîntate mai cu seamă cu prilejul perelinajelor la Sfintele mănăstiri, în sărbătorile mari închinatelor. Este de-a dreptul impresionant să vezi și să ascuți grupurile de credincioși în frunte cu cel mai mic, îmbrăcați în alb și cu coroane pe cap, purtînd prașii și icoane ale Maicii Domnului, îndreptîndu-se în procesiune „cu cîntare de mîrare”, spre mănăstirile de la Moisei, de la Nicula, Rohia, Bixad sau din alte părți ale Maramureșului. Să urmărești aceste grupuri sosind la mănăstire, unde se întîmpină reciproc după un adevărat ritual, înconjurînd biserică în coate și genunchi pentru ca apoi să participe la sfintele slujbe într-o ordine desăvîrșită.

Anul acesta, la invitația P. S. Episcop Justinian, locotenent al Episcopiei Maramureșului, P. S. Episcop Serafim Făgărășanul a sărbătorit Adormirea Maicii Domnului la mănăstirea Moisei împreună cu un sobor numeros de preoți și cu o imensă mulțime de credincioși veniți în procesiune din satele și orașele Maramureșului. De la Sibiu P. S. Sa, a fost însoțit de P. C. părinți profesori Vasile Mihoc și Liviu Streza de la Institutul Teologic.

Praznicul s-a desfășurat după datină, alterîndu-se neîntrerupt slujbele tradiționale cu predici și cîntări, începînd cu vecernia din ajun și încheindu-se cu Sf. Liturghie din ziua sărbătorii. P. S. Serafim a vorbit credincioșilor astăzi la cîntare și la Sf. Liturghie despre „Maica Domnului și Maica noastră a creștinilor” și respectiv despre „Maica Domnului cea plină de har”. Cuvîntul P. S. Sale, rostit „cu autoritate și cu putere multă” din prisosința inimii, a fost primit de cei prezenți ca o sămînță dumnezeiască ajunsă în pămîntul cel bun al inimilor lor care va rodi fără îndoială după strădania fiecăruia. După Sf. Liturghie, P. S. Sa s-a închinat cu preoții slujitori cărora le-a transmis binecuvîntarea I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului și îndemnul I. P. S. Sale de a păstra unitatea de credință și de neam, respectînd libertatea de conștiință a fiecăruia.

Praznicul de la Moisei s-a desfășurat sub semnul libertății de care ne bucurăm azi, într-o atmosferă duhovnicesc deosebită, de care s-au împărtășit toți cei prezenți. Asemenea perelinaje la mănăstirile noastre sînt prilejuri privilegiate de reîmprobare a păturilor noastre duhovnicesci pe care le recomandăm cu căldură tuturor.

Participant

Bucură-te mireasă pururea Fecioară

O Maică sfîntă și Stăpînă îndreaptă-ți ochii tăi spre noi
Că doar tu ești nădejdea noastră, în suferințe și nevoi
Spre tine-i gîndul tuturor, privește-ne cu dor de mamă
Cînd vezi în ochii noștri lacrimi le șterge-n sfînta ta năframă!

Tu ești o pasăre măiastră ce zbori ca raza de lumină
Spre cei cu sufletul în zbucium ce te roagă și suspină
Tu ești a lumii porumbiță, lină, fără răutate
Mereu te rogi la Fiul tău să ne ierte de păcate.

Tu ești ca pasărea furtunii printre hăuși și talazuri
În tine-i umidă scăpare din primejdii și necazuri
Tu ești împărăteasa lumii, împărăteasa noastră dragă
Tu ești o inimă de aur, o floare mîndră ca o fragă!

Tu ești robișorul nădejde, în mari dureri o alinare
Celor ce zac pe patul morții o lichurare
În fața ta se pleacă sfinții, mii de îngeri, toți în tremur
Răsună Cerul și Pămîntul, glasul tău e un cutremur!

Tu ești o muză de miracol, izvor curat cu line ape
Spre tine-aleargă tot poporul în valuri, valuri să s-adape
Tu ești o sfîntă simfonie ce mîngîie fără de veste
Un cînt din zeci și mii de coarde ca o uraj din poveste!

Noi știm că Fiul tău Iisus te-a pus Stăpînă peste toate
O lacrimă de-a ta Măicuță spală haina de păcate
Să fugă demonii, ispite, furtuna-n ploate și ninsoare
S-avem viața luminoasă ca un răsărit de soare!

Săltați în cor, în rugă și cînt ca o gigantică fanfară
Un imn solemn celei ce este a lumii Maică și Fecioară
Purtînd în brațe și în inimă tot garoafe și sulfînd
Mereu, mereu s-o venerăm că-i Mama noastră și Regină!

Tu ești o oază răcoroasă în mijloc de pustiu cu dune
Un sacru scut și leagăn al Bisericii străbune
Un Neam întreg se roagă ție și cere ocrotirea ta
În veci de veci, Măicuță sfîntă, să fii cu noi, nu ne ldsal!
Iunie 1990

Pr. T. Bodnar

APEL către toți creatorii și iubitorii de poezie religioasă

Timp de o jumătate de veac poezia religioasă a fost o adevărată cenușareasă a culturii române. Aceasta nu înseamnă că poezii române nu au creat poezie religioasă. După Revoluția din Decembrie puzderia de ziare și reviste au început să publice numeroase poezii religioase. Aceasta ne face să înțelegem că realizarea unei antologii a acestui gen de poezie este nu numai posibilă, ci și împlinire necesară.

În acest spirit ne adresăm tuturor creatorilor și iubitorilor de poezie religioasă românească să ne ajute în realizarea acestui proiect. Ajutorul cel mai eficient considerăm că ar fi acela de a ne trimite fiecare creator ceea ce consideră că este poezie religioasă în cadrul creației sale, indiferent dacă sînt piese editate sau inedite. Despușirea tuturor colecțiilor de perioadă aparute numai în aceste câteva luni după Revoluție depășește posibilitățile noastre. În cazul în care poeziile respective au fost publicate, rugăm să ni se precizeze și locul unde au fost publicate. De asemenea, rugăm pe toți iubitorii de poezie religioasă românească, dacă au posibilitatea, să ne indice volume mai vechi sau mai noi, unde am putea găsi asemenea poezii, indiferent de vremea cînd au fost scrise, perioridice și orice alte materiale și informații, care consideră că ne-ar putea fi de folos.

Mulțumim anticipat tuturor celor ce vor înțelege că inițiativa noastră este nu numai un act de cultură, ci și unul de redupțurare a sentimentului religios al poporului român, ajutîndu-ne după posibilitățile dumnealor.

Preot Alexandru Stănculescu-Bîrda
1521 Bîrda-Mehedinți

File din istoria muzicii bisericești din Ardeal: CANDID POPA

În istoria muzicii bisericești din Ardeal, preotul profesor Candid Popa s-a evidențiat printr-o activitate artistică spontană și personală susținută, în contextul vieții sociale și economice destul de complexe de la începutul sec. al XX-lea.

S-a născut la 24 august 1874 în familia lui Gheorghe și Maria Popa din Cîrțișoara, familie de țărani harnici, mărunti la vorbă și distinși în atitudine, credincioși, generoși și de o rară bunătate sufletească. Deslășirea literelor o deprinde la școala din sat și apoi la Scorei și Avrî. În perioada 1888—1891 își continuă pregătirea școlară la Sibiu, mai întîi la școala romano-catolică iar apoi la școala de stat. Începînd cu toamna anului 1891 se numără printre elevii Seminarului „Andreian” din Sibiu unde, datorită preocupărilor și calităților sale muzicale, s-a bucurat de aprecierile lui Gheorghe Dima care se afla atunci în primul an de activitate în Sibiu la catedrala de vioară și canto. Fără a neglija disciplinele de bază predate în seminar, Candid Popa s-a arătat preocupat mai ales de cursurile de muzică — cîntări bisericești, muzica vocală și instrumentală — simțindu-se foarte apropiat de cei doi profesori ai săi, Gheorghe Dima și Dimitrie Cuntăan, din bogata lor experiență profesională încercînd să împrumute cit mai multe cunoștințe.

După absolvirea cursurilor, în anul 1895, funcționează ca învățător la școala parohiei greco-ortodoxe române Sibiu-Cetate, pînă în anul 1910 iar pe urmă la sediinta de aplicații de pe lângă Școala normală pînă în anul 1919. Fiind mult apreciat de către mitropolitul Nicolae Bălan, pentru vocea caldă și sensibilitatea sa muzicală, este numit de către acesta, începînd cu anul 1922, profesor la catedrala de Cîntări bisericești și Tipic a Semi-

narului „Andreian”, ocupată pînă la acea dată de Nicolae Topolog, unde va rămîne pînă în anul 1937. Moare la 23 septembrie 1949, regretat de toți cei care l-au cunoscut.

Cele mai frumoase rezultate în domeniul muzicii bisericești le-a obținut Candid Popa în perioada în care a deținut funcția de profesor la catedrala de Cîntări bisericești, la Seminarul „Andreian”, devenit mai tîrziu, începînd cu anul 1924, Academia Teologică „Andreiană”. Prin prezența lui la această catedrală s-a continuat tradiția muzicii bisericești autentice ardelenesti creată de Dimitrie Cuntăan, punîndu-se astfel capăt tuturor încercărilor și improvizățiilor. Ca un rezultat al preocupărilor sale în această direcție ne-a rămas de la Candid Popa revizuirea primei ediții a volumului lui Dimitrie Cuntăan *Cîntările bisericești după melodiile celor opt glasuri*, Sibiu 1890. Intervențiile operate au vizat aducerea unor reale îmbunătățiri lucrării, în special cu referire la numărul de cîntări, reducînd unele și adăugînd altele, dar și în ceea ce privește linia melodică, aceasta devenind mai firească, limpede, ușoară, cursivă și inteligentă.

În afara preocupărilor directe privind dezvoltarea și perfecționarea cîntărilor bisericești în lăcașurile de cult, în special din Ardeal, Candid Popa a desfășurat o prodigioasă activitate de dirijor de cor. În această calitate munca artistică se întîlnie permanent cu cea organizatorică, de selectare și prezentare a repertoriului cu mijloace cit mai bune, pentru ca ascultătorii să fie apți a percepe și aprecia arta în funcție de gustul elevat al dirijorului. Ca membru activ al Astelei, s-a apropiat, sufletește, de două formații corale, una

Nicolae Scutea

(Continuare în pag. 4-a)

† Monahia TEODOSIA ZORICA LAȚCU

De-a lungul anilor, în Telegraful Român și în Îndrumătorul bisericesc al Arhiepiscopiei de Sibiu, au fost publicate mai multe poezii scrise de talentata poetă Zorica Lațcu sau Teodosia Lațcu, căci poeta la care ne este luarea aminte a devenit călugăriță, primind numele de Teodosia. Mulți dintre iubitorii de frumuseți literare și de profunzimi de gînd, îmbrăcate în veșmint poetic luminat, s-au întrebat desigur și nu odată: Cine este Zorica Lațcu? Cine este Maica Teodosia Lațcu? A venit vremea să afle acum, răspunsul dorit. Prilejul pentru aceasta ni-l oferă trecerea din această viață a celei ce a fost monahia Teodosia Zorica Lațcu. Ea a trecut la cele veșnice în ziua de 8 august, anul acesta, și a fost înmormîntată la Mănăstirea Maicii Domnului de la Tudor Vladimirescu, județul Tecuci — mănăstirea ei de metanie, — în ziua de 11 august. Slujba înmormîntării ei a fost oficiată de un sobor de preoți și diaconi, avînd în frunte pe P. S. Episcop-vicar Casian, de la Galați, de față fiind soborul mănăstirii de curînd reînființată și o mare mulțime de credincioși.

Zorica Lațcu s-a născut în 17 martie 1917, în localitatea Mezotur, din Ungaria, unde părinții ei se găseau în timpul primului război mondial. Copilăria și adolescența și le-a trăit în Brașov, unde a făcut școala primară și liceul, luîndu-și bacalaureatul în anul 1936. Între anii 1936—1940 a urmat cursurile universitare la Cluj, studiînd filologia clasică, greacă și latină, iar secundar, limba și literatura franceză. În anul 1941 a fost numită preparator universitar la Institutul Român de lingvistică, lucrînd la marele dicționar al Academiei Române și făcînd, în același timp, bibliografia la revista Daco-Română și la Buletinul Institutului de Lingvistică.

Încă de pe băncile școlii primare a scris poezii, dintre care unele au fost premiate; în special poezii la Ziua Mamei (8 martie).

A publicat trei volume de versuri: un volum de poezii cu subiecte antice și în metru antic, intitulat „Insula Albă”, care a apărut în anul 1944, în editura Dacia Traiană. Un al doilea volum, intitulat: „Osana Luminii”, a apărut în anul 1948, în editura Episcopiei Clujului. Cel de al treilea volum: „Poemele Iubirii”, a apărut în anul 1949, în editura Ramuri, din Craiova. Ultimele două volume cuprind poezii religioase.

Zorica Lațcu a fost în legătură cu Mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus și a fost îndrumată spiritual de părintele Arsenie Boca. În anul 1948, ea a intrat în obștea mănăstirii de la Vladimirești, județul Tecuci, unde, cu prilejul călugăriției, a primit numele de Teodosia. În această mănăstire a rămas pînă în anul 1955, cînd mănăstirea a fost desființată. Au urmat apoi, pentru Maica Teodosia, ani grei de detenție și de prigoană, pînă cînd s-a stabilit, pentru ultimii mai bine de 20 de ani de viață, în Brașov, locuind în casa moștenită de la părinți. În februarie, anul acesta, s-a reînscădat în mănăstirea ei de metanie, reînființată după revoluție. Acolo și este înmormîntată.

Maica Teodosia Lațcu, pe lângă activitatea poetică, a desfășurat și o activitate de traducător, căci a tradus din grecește în românește, din scrierile lui Origen și ale Sfîntului Grigorie de Nissa, traduceri care au fost tipărite în colecția: „Părinți și scriitori bisericești”, apărută cu purtare de griji a Patriarhiei noastre.

Dumnezeu s-o odihnească pe maica Teodosia Lațcu,

Colo-n depărtări,
Dincolo de zări,
unde

Este-un loc curat,
Larg și desfătat,
Unde ochi nu pînge,

Unde n-a curs singe,
Unde glonț n-ajunge,
Unde nu străbate

geamătul de frate,
Plînsul de vădănd,
Oful de orfan,

Unde, prin fînături,
Nu-s curse și lațuri, —
Unde-i numai floare,

Umbră și răcoare,
Că e loc curat,
Binecuvîntat,

Loc de bucurie
Și de veselie,
Care nu se trece,

Ci în veci petrece,
Unde nici o rază
Nu mai înserează.

(Din poezia Pasăre de nea, de Maica Teodosia)

Arhim. Teofil Ștefan

Focul

Căsuța mea de scînduri s-a aprins.
Ardea în noapte. Focul a cuprins
Și tîndă și odă și coperiș.

Voiam să plec din casă pe furis,
C-o legătură-mînd. N-am putut.
În val de flăcări albe m-am zădărit;

Vecinii toți dormeau; și de-nzadar
Plîngeam, închisă-n grinzile de jar.
Și, ca să pot scăpa din casa mea,

Am lepădat și haina, căci ardea,
Și-am aruncat și legătura-n foc.
Se ridicară palele de fum...

În goliciunea mea pornii la drum.
Ceram lumini, și-n pragul nopții reci
S-au fost deschis zări albe de poteci.

Curată ca o candellă-n altar,
Cu trupul plin de rîni și greu de har,
M-am pomenit urcînd pe scări cerești,

Spre miezul dragostei dumnezeiești.
Știam acum că focul fost-a pus
În casa mea, de mîna lui Iisus.

(Poezie publicată în volumul Osana Luminii,
de Zorica Lațcu)

În amintirea victimelor din Transilvania de nord de acum 50 de ani

În 30 august 1990 s-au împlinit, după cum se știe, 50 de ani de cînd printr-o hotărîre nedreaptă Hitler și Musolini au rupt din trupul țării noastre Transilvania de nord pe care au dat-o în dar Ungariei horthyste, eveniment care a fost comemorat și la Centrul mitropolitan din Sibiu.

Astfel, joi, 30 august a.c., la ora 12, în catedrala mitropolitană din Sibiu s-a săvîrșit un parastas de către I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, ajutat de un sobor de preoți și diaconi, în memoria martirilor neamului și tuturor victimelor dictatului de la Viena și din timpul ocupației horthyste a Transilvaniei de nord.

La sfîrșit, I. P. S. Mitropolit Antonie a rostit un scurt dar cald cuvînt, în care a arătat între altele că românii comemorează acest act cu simțăminte de durere, dar și de iertare, pentru ca toți cei ce sîntem astăzi în Transilvania să viețuim în pace și armonie.

În după amiaza aceleiași zile, în aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu și în prezența unui numeros public, a avut loc un simpozion consacrat aceluiași eveniment: 50 de ani de la dictatul de la Viena (30 august 1940), simpozion prezidat de I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, care a rostit și cuvîntul de deschidere în care a arătat, între altele, că ruperea în două a Transilvaniei a însemnat „o dramă istorică și o dramă umană, aproape de meșteșul pentru o minte omenească”.

„Dumnezeu să reverse asupra noastră — a spus de asemenea I. P. S. Sa — dragostea și grija Sa, ca asemenea lucruri să nu se mai repete, pentru că să trăim în bună pace, ca fii ai lui Dumnezeu, toți cei ce viețuim pe aceste meleaguri. Aș vrea ca această comemorare să fie lacrima inimii noastre pentru toți cei ce au murit atunci, căci suferința lor a fost și suferința noastră. Aș vrea de asemenea ca tinerii să știe tot ceea ce s-a întîmplat atunci și nimeni niciodată să nu uite.”

Dumnezeu să-i odihnească pe toți, Dumnezeu să ocrotească România, Dumnezeu să întărească Transilvania” a spus în încheiere I. P. S. Sa, după care a propus un moment de reculegere în memoria tuturor victimelor dictatului de la Viena.

În continuare, P. C. pr. prof. M. Păcurariu a prezentat comunicarea: 50 de ani de la dictatul de la Viena — 30 august (1940—30 august 1990).

P. C. cons. Gh. Papuc a prezentat comunicarea: Gînduri și amintiri legate de un eveniment dureros, pe care vorbitorul l-a trăit pe viu.

P. C. pr. prof. Ilie Moldovan a vorbit despre dictatul de la Viena ogîndind în literatura vremii, comunicare în care a plecat de la versurile populare aparute în acel timp:

În pădurea de la Ip
Nu s-aude cip-cirip;
Numai vîntul hăulînd
Oase de roman jelînd.

P. C. pr. Ioan Beju, profesor la liceul Gh. Lazăr pe vremea dictatului de la Viena, a făcut o amplă expunere asupra simțămîntelor românilor din Transilvania de sud, referitoare la dictatul de la Viena.

Di. Gh. M. Span, reprezentant al Ligii tineretului ortodox, filiala Sibiu, a adus cuvîntul tineretului generații.

În încheiere a luat cuvîntul P. C. pr. prof. Dumitru Abrudan, prorectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, care a formulat cîteva concluzii pe marginea materialelor prezentate.

P. C. Sa a făcut apel la dragostea și înfrățire, întreg simpozionul desfășurîndu-se de altfel sub semnul trăirii în frățietate, al toleranței și stimei reciproce, cît și al luptei împotriva urii și a vrajbei, indiferent de unde ar veni acestea.

În final, I. P. S. Mitropolit Antonie a mulțumit conferențiarilor, Ligii tineretului ortodox și tuturor participanților.

— „Să nu se laude cel înțelept cu înțelepciunea sa și cel puternic să nu se laude cu puterea sa, nici cel bogat să nu se fălească cu bogăția sa, ci cel ce vrea să se laude, cu aceea să se laude că știe și cunoaște pe Domnul și să facă dreptate în mijlocul pămîntului.”

(I. Regi 2, 9)

— „De flămînzește vrăjmașul tău, dă-i să mănînce pline și dacă însetează, adapă-l cu apă, căci numai așa fi îngrămădești cărbunii aprinși pe capul lui și Domnul îți va răsplăti ție.”

(Pilde 25, 21—22)

BISERICA ȘI ȘCOALA

(Continuare din pag. 1-a)

tru neamul nostru. Profesorul universitar Radu Vulpe spune într-un studiu al său că „românitatea și creștinismul sînt cele două coordonate fundamentale ale etnoogenezei române”. Explicînd această afirmație el dovedește că creștinismul a jucat un rol hotărîtor în formarea poporului nostru, în sensul că a continuat procesul romanizării dacilor într-un moment foarte critic, cînd armata și administrația romană s-au retras în sudul Dunării (275). Dacă misionarii creștini nu veneau în acele momente de cumpănă pentru etnoogeneza noastră cu predicarea Evangheliei într-o latină populară procesul romanizării dacilor s-ar fi oprit și noi nu mai eram astăzi români. Deci datorită credinței creștine noi sîntem astăzi ceea ce sîntem și lucrul acesta nu trebuie să-l uităm niciodată! Pătrunsă în însăși plămada noastră ca popor, credința creștină a fasonat firea românului de-a lungul veacurilor, făcîndu-l bun, iubitor de semeni, ospitalier. Aceeași credință prin Biserica strămoșească a marcat profund limba populară și a creat limba literară. Să ne aducem aminte numai de primele texte românești cunoscute: Psaltrile din Maramureș (sec. XIV—XV), de monumentele de cultură care sînt Pălia de la Orăștie (1560), Cazania lui Varlaam (1642), Noul Testament de la Bălgrad (1648), Biblia de la București (1688)... Eminescu avea dreptate cînd spunea „Biserica a creat limba noastră”. Tot pe linia aceasta trebuie să amintim și monumentele istorice, capodopere ale geniului românesc: biserică, schituri și mănăstiri care împodobesc plaiurile țării și care

ne recomandă peste veacuri în fața lumii întregi.

În același timp Biserica a jucat un rol inegalabil în păstrarea unității de neam a tuturor românilor. Separați veacuri de-a rîndul în trei provincii din pricina vitregiilor istorice, românii și-au menținut conștiința unității lor de neam și și-au păstrat aceeași limbă pentru că credința ortodoxă i-a înfrățit și le-a alimentat mereu idealurile prin cărțile de ritual și de învățătură ce au circulat, adesea clandestin, între cele trei țări. Și cite alte lucruri nu s-ar putea spune despre simbioza aceasta fericită care a mers pînă la identificare între Biserica și Neam, Biserica și Cultură, Biserica și Școală.

Astăzi Dumnezeu reîntră în Școală de unde a fost alungat cu 42 de ani în urmă în numele unei ideologii cu totul străină suflului românesc. El intră ca să aducă copiii și tinerii noștri puterea de creație și înțelepciunea Lui divină pentru ca aceștia să crească și să se formeze în duhul înaintașilor lor. El intră ca să aducă elevilor și profesorilor noștri libertatea Duhului care înseamnă conștiințiozitate, muncă cinstită în interesul obștesc, viață curată și plăcută lui Dumnezeu și oamenilor. Căci în afară de Dumnezeu nu există libertate, zicea marele filozof Berdiaev.

Bunul Dumnezeu să binecuvinteze strădaniile dumneaovostră ale tuturor și să le încununeze cu roadele cele mai frumoase așteptate de întreaga noastră societate, care are nevoie de tineri luminați, de tineri cuviincioși, de tineri care să-și pună suflul pentru înălțarea ei spirituală și materială.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

INFORMAȚII

— Duminică, 22 iulie 1990, din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Episcop-vicar Serafim Făgărășanul înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi a oficiat Sf. Liturghie în cartierul Valea Aurie din Sibiu. A fost de față și I.P.S. Mitropolit Antonie Plămădeală, care la pricașna, a vorbit credincioșilor prezenți în număr mare despre înțelesul Bisericii ca locaș de închinare.

După Sf. Liturghie, I.P.S. Sa a participat la slujba de punere a pietrei de temelie la biserica ce urmează a se construi în cartierul Valea Aurie din Sibiu, unde în momentul de față sînt slujbe se săvîrșesc sub cerul liber. Cu acest prilej, P.C. preot-paroh Simion Săsăuian a fost distins și hirotesit „Iconom-stavrofor”.

În după masa aceleiași zile, P.S. Episcop-vicar Serafim Făgărășanul a săvîrșit slujba vecherniei la parohia Vestem, prot. Sibiu.

— Duminică, 29 iulie a.c., tot din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Episcop-vicar Serafim Făgărășanul a oficiat Sf. Liturghie arhierescă în parohia Calveșer, prot. Mediaș, însoțit de P.C. pr. prot. Ilie Moldovan.

C. pr. Paraschiv Ioniță, preot-paroh, a fost distins „Iconom”. Vechernia zilei a oficiat-o în parohia Bula.

— Duminică, 5 august a.c., P.S. Episcop-vicar Serafim Făgărășanul a săvîrșit slujba pomenii pietrei de temelie pentru noua biserică din Orașul Victoriei, prot. Făgăraș, după care a oficiat Sf. Liturghie arhierescă, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. În după amiaza aceleiași zile a oficiat slujba vecherniei în parohia Drăgăș, prot. Făgăraș.

— Duminică, 12 august 1990, P.S. Serafim Făgărășanul a săvîrșit binecuvîntarea bisericii din parohia Ileni, prot. Făgăraș. În cadrul Sf. Liturghii arhierescă a fost hirotesit întru preot diac. Mezinca Marius, pe seama spitalului din Sibiu. În după masa aceleiași zile, P.S. Sa a pus piatra fundamentală pentru noua biserică de pe B-dul Saturn din Brașov.

În ziua de 9 septembrie 1990, din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Episcop-vicar Serafim Făgărășanul a săvîrșit o sfințită biserică din parohia Scorei, prot. Avrig, care a fost înfrățită întru-o frumoasă hamă picturală. C. pr. paroh Andrei Todtrea a fost distins și hirotesit „Iconom”.

— Duminică, 16 septembrie 1990, P.S. Serafim, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibului a săvîrșit slujba de reînfrățire a bisericii din parohia Dridi, prot. Făgăraș, care la s-au făcut reparații capitale și a fost pictată de D-na Elisabeta Ursu, pictură care onorează această parohie.

C. pr. I. Ciocă, parohul-local, a fost distins și hirotesit „Iconom”.

Itinerar pastoral

— Duminică 26 august a.c. I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, a vizitat parohia Rășinari, cercetînd mai întîi biserica cu hramul „Sf. Treime”, păstoria de P.C. pr. Nicolae Brote.

După citirea Sf. Evanghelii I.P.S. Sa a rostit un cuvînt de învățătură, explicînd credincioșilor pericopa duminicală. În continuare s-a cercetat și biserica cu hramul „Cuv. Paraschiva” din aceeași localitate, păstoria de P.C. pr. Nicolae Streza, prilej cu care I.P.S. Sa a rostit și aici un cuvînt de învățătură îndemnînd pe cei prezenți la Sf. Liturghie, la pace, dragoste și spirit de jertfelnicie.

— Joi 6 septembrie a.c. I. P. S. Sa a primit la Mănăstirea Brincoveanu, Simbăta de Sus, pe maica Alexandra (princeasa Ileana), venită în vizită particulară în țara noastră.

Cu acest prilej, oaspetele a vizitat vechea biserică a mănăstirii, în care s-a păstrat portretul regelui Mihai, chiar și pe timpul dictaturii fără a fi acoperit, apoi noul așezămînt brincovenesc, reconstruit după aproape 250 de ani prin strădania și grija I.P.S. nostru, Mitropolit Antonie.

Maica Alexandra a avut cuvînt de apreciere față de Biserica strămoșească și față de realizările de excepție de la mănăstirea voievodului martir Constantin Brincoveanu.

— Duminică 16 septembrie a.c. I. P. S. Sa a participat la instalarea noului episcop de Alba Iulia, P.S. Andrei Andreicuț, instalare ce a avut loc în Catedrala episcopală a orașului.

Cu acest prilej I.P.S. Sa a înmînat cirja arhierescă noului chiriarh, roștind totodată un înălțător cuvînt de îndemn și învățătură, adresat P.S. Andrei precum și mulțimii credincioșilor prezenți în Catedrală la această festivitate.

Au participat I.P.S. Arhiepiscop Teofil, al Vadului, Feleacului și Clujului, P.S. Arhieru-vicar Ioan Crișanul, de la Oradea, P.S. Episcop auxiliar romano-catolic George Iakubini, protopopi, preoți și credincioși din oraș.

Erau de față dl. Gheorghe Vlăduțescu, Secretar de Stat al Secretariatului pentru Culte, reprezentanți ai puterii locale și ai armatei.

Arhid. Visarion Bălțat

File din istoria muzicii bisericești din Ardeal:

Candid Popa

(Continuare din pag. a 3-a)

mixtă și alta bărbătească, ambele aparținînd Reuniunii meseriașilor români din Sibiu.

La conducerea corului mixt al meseriașilor sibieni, Candid Popa a ajuns în anul 1897, atunci cînd se aniversau treizeci de ani de la înființarea lui de către Dimitrie Cunțan. Prima ieșire în public o face în anul 1900, cu un concert în cadrul cărui, printre alte lucrări, au fost preferate piesele *Ce faci, Ioane* și *Nu-i dreptate* de Gheorghe Dima și *Cîntec de primăvară* de Ciprian Porumbescu. Activitatea corului s-a desfășurat normal în anii următori, cu concertele ordinare organizate periodic, un moment de vîrf constituind manifestațiile ce au avut loc cu prilejul aniversării a patruzeci de ani de existență a corului, în anul 1907. În acest cadru s-a evidențiat importanța reuniunii la dezvoltarea vieții culturale a Sibului, faptul că prin cuprinderea în repertoriul său a creațiilor compozitorilor locali s-a contribuit mult la cunoașterea acestora în rîndul unuia tot mai mare număr de auditorii.

Cu sprijinul conducerii Reuniunii meseriașilor români din Sibiu, tot în anul 1907, Candid Popa a pus bazele unui cor bărbătesc bisericesc, singurul de acest fel existent în Sibiu în acea perioadă, cu care a învățat răspunsurile liturgice și cele funebre fiind prezent, după aceea, timp de peste patruzeci de ani în catedrala mitropolitană din municipiul, înfrumusețînd prin glasurile lor serviciul liturgic. Meseriașii fondatori ai corului bisericesc: Gheorghe Poponea, Ioan Stanciu, Gheorghe Săsărman, Ștefan Duca, Nicolae Stoica, Ioan Marcu, Ilie Baciu, Gheorghe Trifon și Ioan Bologna l-au sprijinit fără rezerve de-a lungul întregii activități pe venăratul lor profesor și dirijor care s-a dăruit cu întreaga ființă acestei formații și care „tot tînăr și cu dragoste a rămas în cele tipiconale și numai cazurile de forță majoră îl pot obliga de a nu fi prezent în fruntea corului acolo unde ar fi cazul”, cum își amintesc Traian Chirilă în volumul dedicat reuniunii meseriașilor sibieni, tipărit la Sibiu în anul 1946.

Om de vibrantă conștiință, de curajoasă atitudine și de spontană sinceritate, Candid Popa, așa cum consemna Onisifor Ghibu într-o scrisoare de condoleanțe trimisă Minorerei de Popa, a rămas pînă la sfîrșitul vieții sale credincios montărilor dominante ale concepției sale: „dragoste de neam, de Dumnezeu, de oameni, de muncă și de cultură”.

A P E L

Parohia ortodoxă română „Adormirea Maicii Domnului” Sibiu-Azil face un cald apel la sentimentul de jertfelnicie creștină al cititorilor gazetei pentru a ajuta financiar sau sub o altă formă această parohie spre redarea ei mai grabnic în folosință a celui mai vechi edificiu de cult și spital (secolul XIII), cunoscut sub denumirea: „Biserica de la Azil”.

Sumele se pot afla în contul nr. 45.11.08.2. — Sursă: C.E.C. Sibiu — pentru parohia: „Adormirea Maicii Domnului” Sibiu-Azil. Informații tel. 47213, preot paroh Ioan Trifan.

Mulțumim cu recunoștință tuturor celor ce ne vor sta în ajutor.

Organele parohiale

Praznic de hram la Predeal

(Continuare din pag. 1-a)

tului de biserică, după care a îndemnat pe enoriașii din Predeal la spirit de dăruire și jertfă în așa fel ca visul lor, acela de a avea o biserică-catedrală, să devină realitate.

I.P.S. Sa a mulțumit pentru invitația de a veni în mijlocul lor și a felicitat pe păstoria suflători ai orașului, pr. N. Plămădeală și pr. drd. I. Herda, pentru inițiativa de a zidi o nouă biserică. A vorbit apoi dl. Gheorghe Vlăduțescu, Secretar de Stat pentru Culte, care în cuvînt de adîncă vibrație a salutat evenimentul la care a participat și a îndrumat pe toți la muncă creatoare, asigurînd pe credincioși de sprijinul moral și material al Secretariatului de Stat pentru Culte. A mai vorbit dl. Ioan Șuteu, viceprimar al orașului Predeal, iar în încheiere C. pr. I. Herda, care a mulțumit tuturor pentru participare.

În încheiere s-a oficiat un trisaghion pentru eroii și martirii neamului căzuți în Revoluția din Decembrie.

După agapa oferită de către Consiliul parohial, în holul hotelului „Carmen”, un grup de tineri conduși de pr. Grindu din Brașov au prezentat un scenariu religios cuprinzînd scene din viața Sfintei Feocioare Maria, scenariu scris de monahia Teodosia Lațcu, de curînd adormită în Domnul.

La sfîrșit I.P.S. Sa a felicitat pe tinerii brașoveni și pe pr. Grindu, îndrumătorul lor.

Festivitatea s-a încheiat cu rugăciunea: „Cu noi este Dumnezeu”, cîntată de întreaga asistență.

Limba moldovenească — Limba românească

(Continuare din pag. 1-a)

cînd este vorba de Basarabia și de basarabeni, se spune că ei, acolo, au vorbit și vorbesc moldovenește și nu românește! (în virtutea obișnuinței, frecvent se spune și astăzi că, între Prut și Nistru, s-a vorbit și se vorbește moldovenește, însă nu peiorativ; această provincie este parte din Moldova, iar Moldova este românească, limba moldovenească este românească; este logic!).

Dar nu toată lumea recunoaște acest adevăr categoric. Ideea, pretenția, teoria formulată și acțiunea că basarabienii nu sînt români și limba moldovenească vorbită de ei nu este limba românească, aparține țării vecine, care, în anul 1812, a răpit și a răzlețit partea dintre Prut și Nistru a Moldovei, i-a dat un alt nume, Basarabia, nume „tilhăresc”, cum l-a calificat N. Iorga, și a încorporat-o imperiului țarist; a administrat-o 106 ani, cu acțiuni și presiuni de rusificare, pînă în martie (27) 1918, cînd a hotărît, de bună voie, să se unească, „pe vecie”, cu Patria Mamă-România. A pretins-o și a anexat-o iarăși, în iunie 1940 și respectiv, în august 1944, cu acțiuni mai drastice de rusificare, care continuă.

Ca să justifice, într-un fel, aceste și fațete, a inventat diversitatea infamă că Basarabia nu este pămînt românesc, basarabienii nu sînt români și limba moldovenească nu este limbă românească! A găsit și savant (!) sovietic care a arătat și a dovedit, științific (!) aceste elucubrării... A fost academicianul L. M. Lazarev, care, într-o cogemite carte de 900 de pagini, cu titlul *Conducerea de est sovietică și problema Basarabiei*, tipărită la Chișinău, în anul 1974, a încercat să susțină și să dovedească, denaturînd realitățile, falsificînd documentele, combinînd, după bunul plac și interese, datele, informațiile și evidențele..., tezele și pretențiile imperialiste sovietice asupra Basarabiei — în fapt, că, repetăm, Basarabia nu este românească, basarabienii nu sînt români și limba moldovenească nu este românească!...

I-a dat o replică, promptă, suprem competentă și de autoritate, academicianul român Petre Moldovan (recte profesorul istoric Constantin C. Giurescu-Dinu C. Giurescu, după propria lor deconspirare, cînd mi-au dat replica), prin broșura intitulată *A. M. Lazarev: un faux-monnaire de l'histoire*, Editions Nagard-Milan, Collection HISTOIRE DE L'EUROPE, 1976, 50 p. (s-a tipărit și în limbile germană, engleză, italiană, rusă). Au restabilit cu adevărat și riguros științifice, datele și realitățile istorice, așa cum se cunosc, nefalsificate și nerătălite, respectiv, ce este Basarabia, copitoarele ei dramatice cu anexările și administrațiile străine silnice și dușmănoase, menținerea și continuarea unității etnice și a limbii românești la basarabeni, combaterea aserțiunilor forțate că limba moldovenească nu este limbă românească etc.

Însă, nu s-a sîchisit deloc. Și fapt mai grav, la un Congres internațional al lingviștilor, ținut în Republica Democrată Germană, Uniunea Sovietică, făcînd uz de influență și de forță, a reușit să se impună și să se recunoască limba moldovenească ca limbă de sine-stătătoare, de obîrșie slavonească nu romană, și s-o lanseze ca atare pe plan mondial!...

Cităm cîteva cazuri mai concludente.

La Congresul național al învățătorilor, din 25—28 mai 1917, de la Chișinău, s-au pus în discuție și hotărîre, două probleme majore: Introducerea limbii române (moldovenești) în învățămînt și Cum să se numească moldovenii basarabeni?... A prezidat Congresul cărturarul basarabean Pavel Gore (viitor membru al Academiei Române). De la început, însă, s-a petrecut următorul incident. El s-a adresat cu: „frați români”. Din sală s-a strigat: — „Noi nu sîntem români, ci moldoveni”. Președintele le-a răspuns acestora: „Domnilor, eu cunosc istoria neamului nostru și știu că el se numește românesc (voci din sală: „Sîntem moldoveni, nu români!”). Neamul moldovenească locuiește în mai multe țări, astfel avem români ardeleni, români bucovineni, munteni, moldoveni...”, dar cu un cuvînt toți sînt români... *Neam moldovenesc nu există!* (subl. ms.).

Precizăm de acest fel a făcut și preotul poet Alexie Mateevici (autorul de peste o lună — și de todeauna — a excepționalei poezii *Limba noastră*, provocată de Congresul acesta). Era profesor la Seminarul Teologic din Chișinău și confesor militar pe frontul de la Mărășești, de unde a venit la Congres. A ținut o magistrală lecție de istorie, în care a arătat, documentat, că Basarabia este pămînt românesc, basarabienii sînt români, limba moldovenească este românească și basarabienii trebuie să se numească români. „Da, sîntem moldoveni, fiii vechei Moldove, însă facem parte din marele trup al românismului, așezat în România, Bucovina, Transilvania (aplaude). Frații noștri din Bucovina, Transilvania, Macedonia își zic români. Așa trebuie să ne zicem și noi, români (aplaude). Trebuie să știm de unde ne tragem, căci altfel sîntem niște nenorociți rățaciți. Trebuie să știm că sîntem români, strănepoți de ai românilor și frați cu italienii, francezii, spaniolii și portughezii. Acestea trebuie să le spunem copiilor și tuturor celor pe care îi luminați. Să-i luminați pe toți cu lumina dreaptă”.

A vorbit, înțelept și cu efect, și soldatul Ion Codreanu, din Ștefănești-Sorocea, din partea țărănilor. A arătat și el însemnătatea limbii românești, limba norodului. „Pentru noi nu poate fi ceva mai sfînt, decît limba noastră moldovenească, care-i limbă românească. M-a durut adîneuri, cînd cineva dintre D-voastră l-ați supărat pe domnul Gore, spunîndu-i că limba noastră nu-i limbă românească. Apoi, eu, fraților, am citit fel de fel de cărți (a învățat singur să citească, fără a umbra la școală) și am căutat să văd cine sîntem noi și am aflat că, adevărat, sîntem români (lungi aplauze). Spuneți fără frică, oriunde, că români sîntem, români ne cheamă (aplaude lungite). Mergeți ca apostoli în Basarabia! Să avem cu toții un suflet și un grai. Să nu zicem că așa-i preot, așa-i boier, așa-i țaran, ci să zicem: așa-i moldovan, frate de-al meu, pe care trebuie să-l jui (aplaude lungite)”. „Prin Ion Codreanu, a menționat reportorul, a vorbit poporul basarabean, Basarabia românească, sufletul românesc”.

Vladimir Herța — vicepreședintele Partidului Național Moldovenesc, a declarat și el: „Dal Sîntem români, strănepoți de-ai lui Traian. Să fim mîndri de aceea ce sîntem și să facem totul ca să ne ridicăm cit mai degrabă la înălțimea către care am fost oprîți pînă ieri” (Școala moldovenească nr. 1/1917).

La Congresul naționalităților din Rusia, ținut la Kiev, între 6—10 septembrie 1917, delegatul Partidului Național Moldovenesc, Teofil Ioncu, a salutat Congresul în numele *românilor* din Basarabia... A lămurit, de ce a zis români din Basarabia, „Mulți ați auzit de moldoveni, dar puțini știți că națiunea moldovenească nu există. Există o națiune românească. Numele de Moldova, moldovean, limba moldovenească, Basarabia... este numai teritorial, nu național. Moldovenii basarabeni sînt români și limba zisă moldovenească este limba românească” (*ibid.*).

Profesorul ardelen Dr. Onisifor Ghibu, prezent, în Chișinău, ca refugiat și luptător, împreună cu patrioții români basarabeni, pentru cauza românească, a scris și publicat, acum, un întins articol, intitulat *Moldovenii și Români*; a arătat și el, cu dovezi și autoritate de specialist, că moldovenii basarabeni și români sînt unul și același popor românesc și limba moldovenească este limbă autentică românească. În altă parte a ziarului, s-a adresat basarabenilor, cu litere mari și cu îndemnul: „Nu vă temeți și nu vă rușinați să spuneți deschis, oriunde și oricui, că sînteți români, frați buni cu românii de peste Prut și de peste Carpați. Românii sînt urmași ai marelui popor roman din vechime. Putem să ne mîndrim cu obîrșia noastră” („Cuvînt moldovenesc”, 6 iunie 1917).

Și tot Onisifor Ghibu dă mărturie despre simțirea și limba românească din Basarabia, anume din Chișinău, în reportajul ce l-a scris și publicat, despre felul cum s-a sărbătorit ziua de 21 noiembrie 1917. Fiind sărbătoarea Intrării în Biserica a Maicii Domnului, s-a săvîrșit, în catedrală (Sobor), Sf. Liturghie, cu fast deosebit, cu arhieru, 20 de preoți și diaconi moldoveni, în limba românească, răspunsurile date de corul condus de N. Bezrevoschi tot în limba românească. „Cînd am intrat în biserică, arhierul spunea tocmai „Ale

Tale dintru ale Tale”... iar corul a început Pe Tine te lăudăm...”. O clipă am rămas uimit. Mi se părea că am intrat în catedrală din Sibiu... Mă uit la cor. Intre coriști văd aievea pe Nicolae Oancea de la Brașov, care cîntă împreună cu ceilalți coriști răspunsurile liturgice, întocmai ca la Sibiu și ca la Biserica Sfințitului Nicolae din Brașov. Nu-mi mai pot stăpîni emoția, pe care mi-o coboară în suflet slujba românească. Voiam să-mi ascund lacrimile, dar nu pot. Cînd după o vreme mă uit împrejur, văd aceeași emoție la toți credincioșii. Pîng bejenarii transilvăneni, bucovineni, munteni și macedoneni, pe cari această slujbă îi transportă departe în țara lor — și pîng de bucurie și moldovenii cari văd, în sfîrșit, cum visul lor vechi prinde trup. Cîtă fericire a adus această slujbă în toate sufletele! Ce putere mare are cuvîntul Domnului, spus în limba norodului!

Înțelegem însemnătatea capitală ce a avut-o limba în trezirea, menținerea, continuarea și întremarea unității etnice, a simțirii și conștiinței patriotice românești în Basarabia. Adevăr confirmat de N. Iorga, care a constatat, istoricește și personal, că, în Basarabia, totdeauna și sub ocupația silnică rusească, „românește răsuna cîntările în biserică, românește se citea Cuvîntul lui Dumnezeu și se săvîrșeau Tainele Cele Mari, românește vorbea predica din vechile cazanii” (*Sufletul românesc în Basarabia după anexare*, în „Neamul românesc”, 15.XII. 1909, p. 2160).

Să relatăm și împlinirea de la Sibiu... În primul război mondial, au fost luați prizonieri, pe frontul germano-rus din Polonia, cițiva soldați basarabeni. I-au dus la Sibiu. Aici, avîndu-se nevoie de traducători din rusește, au socotit că soldații basarabeni trebuie să știe rusește și au apelat la ei. Dar, mare le-a fost surpriza, să audă că ei nu cunosc limba rusească! Au explicat: „La noi, în casa părintească se vorbește românește. În sate se vorbește numai românește. La școală am învățat pe cărți românește. În biserică se slujește și se cîntă românește. Nu am avut nevoie să învățăm limba rusească. La armată am învățat rusește numai comenzile militare. Nu vorbim rusește. Nu știm!” (*Gazeta Transilvaniei*, 18/31 iulie 1915, p. 2 — *Prizonierii basarabeni la Sibiu*).

Înțelegem dragostea nescăpată a poezilor români din Moldova Sovietică (Basarabia) pentru limba românească, lupta lor eroică, cu împotrivirea oficialității opresoare, pentru a o împune și recunoaște ca limbă națională, introducerea ei în învățămînt, în presă, în cultură, în biserică... o biruință salutară, împreună cu litera latină, tricolorul drapel național, independența și suveranitate, titlatura de Republică Română Moldova...

A mărturisit poetul Grigore Vieru despre limba românească: *În aceeași limbă Toată lumea plînge, În aceeași limbă Rîde un pămînt. Ci doar în limba ta Durerea poți s-o mîngîi, Iar bucuria S-o preschimbi în cînt. În limba ta Ți-e dor de mama, Și vinul e mai vin, Și prînzul e mai prînz. Și doar în limba ta Poți ride singur, Și doar în limba ta Te poți opri din plîns.*

Iar cînd nu poți Nici plînge și nici ride, Cînd nu poți mîngîia Si nici cînta, Cu al tîu pămînt, Cu cerul tîu în față, Tu taci atunce

Tot în limba ta (În limba ta). Este aceeași limbă — graiul românesc — pe care înaintașul Alexie Mateevici, poet binecuvîntat din constelația Lucaferului Eminescu, a preamîrit-o ca „comoră, din veacuri infundată, și-rag de piatră rară (nestemate), foc ce arde, numai cîntec, doina dorurilor...”, graiul pîinii (al hol-delor), limba vechilor cazanii, care o plîng și care o cîntă pe la vatra lor țărăni, limbă sfințită, să ridice slavă în ceruri, să spună veșnicele adevăruri... *limba noastră*).

Dragi și scumpi confrăți basarabeni, Vă trimitem acest mesaj sufletesc de admirație pentru cele ce faceți și năzuiviți — cu ale voastre dintru ale voastre!...

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Dr. Serafim Făgărășanul, episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, redactor adjunct; Pr. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Ezechiel Oancea, theodoractor; Diacon Achim Băcilă, corector.

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. B.N.R. — Sibiu Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu